

НІЖИНСЬКА ВИЩА ШКОЛА ВІДЗНАЧИЛА 205 РІЧНИЦЮ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ!

15 жовтня 2005 року Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя відзначав 205 річницю з часу заснування вузу. У цей день до одного з найстаріших навчальних закладів Лівобережної України завітали Голова Верховної Ради України Володимир Литвин, керівник апарату Верховної Ради України Зайчук Валентин Олександрович; заступник голови – керівник апарату Чернігівської обласної державної адміністрації Стрілець Микола Іванович; Єпископ Чернігівський і Ніжинський Української автокефальної церкви Київського патріархату Владика Іларіон; голова Чернігівської обласної ради Романова Наталія Андріївна; начальник управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, голова постійної комісії з питань освіти і науки при Чернігівській обласній раді Заліський Анатолій Андрійович; директор Чернігівського обласного центру служб для дітей, сім'ї та молоді Васильєва Світлана Юрївна; голова Чернігівської обласної організації профспілок працівників освіти і науки України Матвєєва Тетяна Анатоліївна; Мироненко Віктор Іванович, керівник Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Москва); Михальченко Сергій Іванович, директор НДІ фундаментальних і прикладних досліджень Брянського державного університету імені І.Г.Петровського; Нікішова Алла Василівна, проректор з наукової роботи Барановицького університету (Білорусь), Леонід Горлач, член спілки письменників України, ректори та науковці провідних вузів України, журналісти загальноукраїнських, обласних і місцевих ЗМІ та ін.

У програмі перебування високоповажних гостей були зустрічі з викладачами, студентами та співробітниками

Зустріч Голови Верховної Ради України Володимира Литвина

Гоголівського вузу, участь у відзначенні кращих працівників НДУ імені Миколи Гоголя, відвідування музеїв університету.

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин дав прес-конференцію для представників засобів масової інформації, під час якої висловив своє бачення сучасної політико-економічної ситуації в Україні, перспектив розвитку освіти, вказав на роль і місце нашого навчального закладу в системі вищої освіти. Зокрема, спікер парламенту зазначив, що «дванадцять колон Ніжинського університету – це дванадцять апостолів, які вже понад двісті років тримають горизонти вітчизняної освіти». За словами Голови Верховної Ради, Гоголівський вуз заслуговує на статус національного: «Це буде відзеркаленням історичної правди, історичної справедливості. Тим паче що всім своїм існуванням він довів хибність поділу університетів на столичні і провінційні». На його переконання, поняття «провінційності освіти» не існує, визначальною в характеристиці навчального закладу має бути якість надання освітніх послуг.

В.Литвин наголосив на виключній ролі Ніжинського університету з огляду на те, що в Україні «небагато ВУЗів, які мають таку багату історичну традицію», назвавши його «не лише центром інтелекту, а й центром совісті». «А нам сьогодні як ніколи потрібно спиратися на колективну совість, аби в цьому жорсткому світі, який швидко змінюється, не знівелювати цінностей, на яких завжди вибудовуватиметься життя і буде базуватися та формуватися українська душа», – сказав він.

Керівник парламенту нагородив відзнаками Верховної Ради України викладачів університету.

Президія урочистого засідання з нагоди 205 річниці Ніжинської вищої школи

ЩИРІ СЛОВА ВІТАННЯ...

У переддень свята до університету надійшли вітальні телеграми від тих, хто не зміг особисто віддати шану Ніжинській вищій

Від усього серця бажаю студентам, викладачам, науковцям університету міцного здоров'я, благополуччя, нових досягнень у навчальному процесі та науковій діяльності.

Нехай примножуються ваші творчі здобутки, а успіх завжди супроводжує вас у реалізації задумів на благо незалежної України.

Перший віце-прем'єр України Андрій Клюєв

Заступник Міністра освіти і науки Є.М.Суліма відзначив: «Університет має самобутнє обличчя та користується заслуженим авторитетом серед навчальних закладів України. І це не лише завдяки тому, що він займає почесне місце серед найстаріших навчальних закладів, а, насамперед, тому, що тут сформувався працездатний і згуртований колектив, який поважає існуючі традиції і багато робить для їх розвитку і збагачення.

Сьогодні університет – це сучасний вищий навчальний заклад з висококваліфікованими науково-педагогічними працівниками, розвиненою навчально-матеріальною базою. В університеті сформовані і набули широкого визнання в Україні наукові школи педагогів, психологів, філологів, математиків».

Від імені **Національної академії наук України вуз-ювіляр привітав її Президент, академік НАН України, Б.С.Патон:** «Мені особливо приємно відзначити, – пише він у телеграмі, – що Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя своїми вагомими здобутками на освітньо-педагогічній ниві переконливо підтверджує право носити ім'я знаменитого сина Української землі. Сьогодні Університет, який стояв біля витоків української вищої школи, широко відомий як провідний вітчизняний центр гоголезнавчих досліджень, комплексного вивчення природи, історії та культури Полісся».

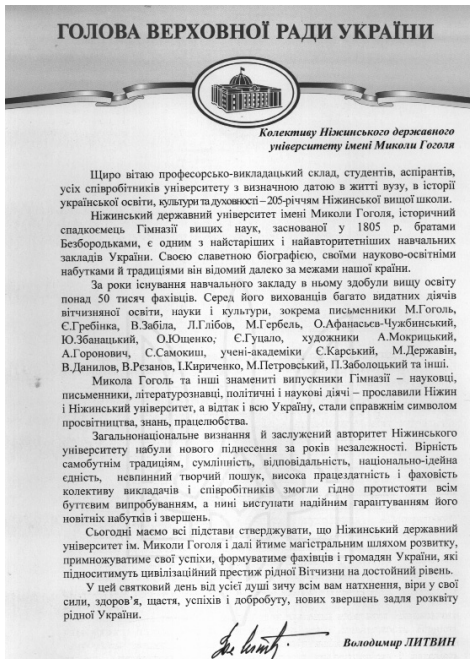
Голова профспілки працівників освіти і науки України Л.С.Сачков зичить усім працівникам та студентам «подальших успіхів у науковій діяльності, благородній справі підготовки висококваліфікованих фахівців для народного господарства нашої держави».

Також вітання надійшли від Інституту літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України, Ради Ректорів Київського регіону, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Київського славистичного університету, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, Національної академії педагогічних наук України, Чернігівського державного інституту економіки і управління, Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого, Чорноморського державного університету імені Петра Могили, Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського, Національного університету «Львівська політехніка», Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Ніжинського агротехнічного інституту Національного університету біоресурсів і природокористування України, в.о.міського голови м.Ніжина О.Г.Баранкова, Житомирського державного університету імені Івана Франка, Ніжинського медичного коледжу, Ніжинського училища культури і мистецтва імені Марії Заньковецької та ін.

Вітали нас представники закордоння, зокрема надійшло вітання від **Посольства Польщі в Україні**, у якому від імені Посольства сердечні вітання з нагоди ювілею Гоголівському вузу висловлює Радник Посольства, керівник Реферату науково-освітньої співпраці Анна Кузьма. «Ми дуже цінуємо культурно-наукові традиції Ніжинської вищої школи і сподіваємося на нашу подальшу спільну співпрацю» – зазначає вона.

Щирі вітання надійшли також із Білоруського державного педагогічного університету імені Максима Танка, Гомельського державного університету імені Франциска Скорини, Брянського державного університету імені І.Г.Петровського, Барановицького державного університету, Гродненського державного університету імені Янки Купали, Санкт-Петербурзького державного університету, Телавського державного університету (Грузія) та ін.

Хочемо висловити усім велику вдячність за привітання, теплі слова на адресу колективу нашого навчального закладу, сподіваємося на подальшу тісну співпрацю.

школі, справжньому храму наук. Привітання надходили звідусіль, з усіх куточків України: від високих урядовців, колег-освітян, випускників Гоголівського вузу, колег із закордону, з якими тісно співпрацює наш навчальний заклад. Протягом кількох днів від вітальних телеграм, факсів, електронних листів не встигала охолонуть техніка. Про деякі з них хотілося б сказати детальніше.

Так, від **Верховної Ради України вітання передав Голова Верховної Ради України Володимир Литвин**, у якому, зокрема, зазначалося: «Сьогодні маємо всі підстави стверджувати, що Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя і далі йтиме магістральним шляхом розвитку, примножуватиме свої успіхи, формуватиме фахівців і громадян України, які підноситимуть цивілізаційний престиж рідної Вітчизни на достойний рівень».

Від **Уряду України нас привітав Перший віце-прем'єр України Андрій Клюєв**.

Вища урядова телеграма

Прийміть щирі вітання з нагоди 205-ї річниці від дня заснування Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. На базі створеної у 1805 році князем Іллею Безбородком Гімназії вищих наук розвивалася Ніжинська вища школа, а згодом – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Приємно відзначити активну участь вашого університету у формуванні нової української еліти, підготовці висококваліфікованих спеціалістів, здатних стати ініціаторами нових ідей, рушійною силою суспільного процесу. Примножуючи освітні та наукові надбання, ви створюєте міцне підґрунтя інтелектуальної та економічної могутності держави, її конкурентоспроможності та міжнародного авторитету.

КОЛОНКА ТРАНСЛЯТОРА І СПАСЬКІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ

Появу сьогоденних варіантів перекладів вірша славетного англійського письменника і поета Томаса Харді спричинив один випадок: якось Олександр Жомнір, співавтор Альма Матер, передав мені цей вірш разом з перекладом і запискою, в якій він писав: «Вельмишановний Іване Кириловичу! Випадково знайшов це між паперами. Назверх простенька, а по суті сильна (тут і далі підкреслено О.Жомніром) інтимна лірика. А от переклад – не знаю чи: - недолугий. Дуже погано, без елементарного чуття духу англійської мови і поезії як такої. Оце матеріал для Альма Матер!!!» Далі він радить мені теж перекласти цей віршик і залучити до цього студентів нашого університету. Виконую побажання О. Жомніра і публікую три варіанти перекладу цього вірша, причому, один з них зроблений студенткою У-го курсу факультету іноземних мов НДУ Наталією Писаренко. Також вміщуємо і той «недолугий» переклад якогось невідомого перекладача, - напевне, з якоїсь шкільної хрестоматії зарубіжної літератури - і, як завжди, запрошуємо всіх охочих подавати свої варіанти перекладів будь-яких поезій з будь-якої мови!

Студенти нашого філологічного факультету! Чомусь вашого голосу й досі не чуємо! (Особливо це стосується студентів перекладацького відділення цього факультету!)

Куратор перекладацької студії НДУ «Транслятор» Харитонов І.К.

Th.Hardy

WHEN I SET OUT FOR LYONNESSE

When I set out for Lyonesse,
A hundred miles away,
The rime was on the spray,
And starlight lit my lonesomeness
When I set out for Lyonesse
A hundred miles away.

What would be chance at Lyonesse
While I should sojourn there
No prophet durst declare,
Nor did the wisest wizard guess
What would be chance at Lyonesse
While I should sojourn there.

When I came back from Lyonesse
With magic in my eyes,
All marked with mute surmise
My radiance rare and fathomless,
When I came back from Lyonesse
With magic in my eyes!

Ні маг, ані мудрець.

Які пригоди мене ждуть?
Який у них кінець?

Коли ж назад вернувся я,
То здивував усіх:
Якось небесна магія
Цвіла в очах моїх!

Коли назад вернувся я –
То здивував усіх!

Переклав Микола Фатюк, 2009.

Томас Харді

КОЛИ Я В ЛІОНЕС ІШОВ

Коли я в Ліонес ішов
З самотністю в очах, -
Здавався довгим шлях.
Був іней, потім сніг пішов,
Коли я в Ліонес ішов
З самотністю в очах.

Т.Харді

КОЛИ Я ЙШОВ У ЛІОНЕС

Коли ішов я в Ліонес,
То іней скрізь лежав,
Шлях місяць осявав.
Ніяких не чекав чудес,
Коли ішов я в Ліонес,
І іней скрізь лежав.

Як мене сприйме Ліонес,
Ніхто, ніхто не знав:
Пророк би не сказав,
І мудрий маг не угадав.
Як мене стріне Ліонес,
Ніхто, ніхто не знав...

Що станеться зі мною там,
Ніхто, ніхто не знав,
Ніхто б не відгадав, -
І маг не розказав би вам...
Що станеться зі мною там,
Ніхто, ніхто не знав.

А рушив я в зворотний путь
Із сявом в очах, -
За мить здолав той шлях.
Ніхто не міг той блиск збагнути,
Як я долав зворотний путь
Із сявом в очах.

Переклав Іван Харитонов, 2009.

Томас Харді

(ЯК ІДУ Я ДО ЛІОНЕСА...)

Як іду я до Ліонеса,
То відстань значення не має!
А мерехтливих зір завіса
Мою самотність прикрашає.

А залишав я Ліонес
Із сявом у очах,
І не збагнув би й маг:
Як сталось чудо із чудес,
Що я залишив Ліонес
Із сявом у очах...

Переклала Наталія Писаренко, студентка V курсу факультету іноземних мов, 09.09.10 р.

Томас Харді

САМІТНО ЙШОВ Я В ЛІОНЕС ...

Самітно йшов я в Ліонес –
Зима якраз була;
Світили зорі із небес,
Путь інеєм цвіла;
Самітно йшов я в Ліонес –
Зима якраз була...

Які пригоди мене ждуть?
Який у них кінець?
Я знав, що цього не збагнути

Ані пророк не передбачив,
Ніякий маг не здогадався,
Що дійсне щастя мав я, поки
У Ліонесі зоставався.

Як повертався з Ліонесу,
Не відчував ні дня, ні ночі.
Всі помічали: загадково
Світилися щастям мої очі!

Перекладач невідомий

Ніжинський краєзнавчий музей імені Івана Спаського, Центр пам'яткознавства НАН України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя при підтримці Ніжинської міської ради організували і провели І Спаські наукові читання, присвятивши їх 90-річчю відкриття в Ніжині першого публічного музею.

У програмі конференції була екскурсія рідним містом відомого вченого-нумізмата, одного з організаторів Ніжинського окружного історичного музею, невтомного краєзнавця, археолога та мистецтвознавця, згодом – беззмінного хранителя фондів відділу нумізматики Державного Ермітажу в Санкт-Петербурзі. На будинку, де жив Іван Спаський, відкрили меморіальну дошку.

Родині Спаських у соціокультурному просторі присвятили і перше пленарне засідання. Вічний вплив учителя відчувають на собі його учні і послідовники: член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор Микола Котляр, доктор історичних наук, професор Марина Скржинська. Декілька розвідок були присвячені життю і діяльності старшої сестри Івана Спаського Євгенії. У 1925-27 рр. Євгенія Спаська приклала багато зусиль до збирання та вивчення етнографічних матеріалів на теренах Чернігівщини та Полтавщини, зокрема про гончарство та золотарство в Ніжині.

Під час секційних засідань досліджували історико-культурну спадщину Північно-Дніпровського Лівобережжя, розвиток музейництва і наукового пам'яткознавства означеного регіону, актуальні теоретичні та методологічні проблеми сучасної музеології, пам'яткознавства, історичної регіоналістики й етнології.

Учасники читань прийняли резолюцію про перевидання в Україні наукової спадщини Івана Спаського, музеєфікацію родинного будинку, для якого Лада Вуїч передала за заповітом батька перший експонат – альбом зі світлинами дореволюційного Ніжина. Вони назвали Ніжин музеєградом і підтримали ініціативу міської ради про присвоєння місту статусу історико-архітектурного заповідника. Можливо, це вдасться здійснити до наступних Спаських читань, які відбудуться через два роки.

За участь в організації і проведенні конференції до університету надійшла подяка від Державного Ермітажу усім, хто брав участь в організації та роботі конференції, зокрема асистенту кафедри історії України НДУ імені Миколи Гоголя Потапенку М.В.

Філологічний факультет відзначив 140-річчя з дня народження І.Буніна

Зі шкільної хрестоматійної програми знаємо літератора як російського письменника, лауреата Нобелівської премії. Учасники літературних читань почали розповідати нам про нього, як про митця, який не цурався свого українського походження. Його поезії гарно читали всі студенти, але найбільше запам'яталось декламування Юлії Риженко і Юрія Павлова. А ще Бунін багато перекладав і писав «маленькі романи», тобто новели, повісті та оповідання, в яких поміщалися людські долі. Привабливість його творчості саме в умінні образним лаконічним словом передати настрій, почуття, трагедію і радість. У цьому Іван Бунін схожий на художників-імпресіоністів початку XX століття. Його російська мова по-українському мелодійна і живописна, як прозора акварельна картинка.

Усі ці розповіді через якісь півгодини переконали нас у тому, що письменник справді «впіймав» наспів батьківщини, як назвали цей захід організатори – викладачі кафедри російської мови і літератури.

Максим Онищенко, студент III курсу філологічного факультету

Для тих, хто дбає про свій інтелект...

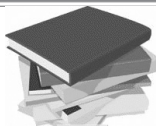
10 листопада на першому поверсі гоголівського корпусу проводилась виставка книг ВЦ «Академія» та видавництва «Академвидав».

Важко в Україні знайти свідомого студента, якому невідома була б серія «Альма-матер», з якої і розпочинало роботу видавництво. Нині видавництву належать вісім книжкових серій, кожна з яких можна поправу назвати академічною. А це і наукові розвідки (серія «Монограф») і словники та енциклопедії без яких не може обійтись жодна освічена людина (серії «Nota bene» та «Енциклопедія ерудита»). Нові серії «Автографи часу» – про тих, чий життя і творчість невіддільна часом, та «Життя і слово» – біографії творців нової української літератури.

Приємно відзначити, що серед авторів «Академвидаву» є й викладачі НДУ. Так посібник «Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007)» два роки тому відкрив нову серію «САМ!», розраховану на самостійну роботу студентів. У березні цього року ВЦ «Академія» презентував у нашому вузі підручник «Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах», який було підготовлено до друку колективом авторів факультету іноземних мов на замовлення Міністерства освіти і науки України. А кафедри історії України та всесвітньої історії уклали збірники тестів для школярів та абітурієнтів з відповідних предметів.

І на завершення слід зазначити, що постійним автором «Академвидаву» є ректор НДУ, професор Бойко О. Д. Цього року побачила світ його чергова розвідка «Політичне маніпулювання», а підручник «Історія України», котрий витримав 3 видання, щороку поновлює тиражі та є справжнім бестселером серед студентів.

Володимир Бабка, студент IV курсу історико-юридичного факультету

РОВЕСНИЦЯ ЛІЦЕЮ

У вересні студенти першого та другого курсів факультету психології та соціальної роботи зустрілися із представниками університетської бібліотеки. Зустріч відбулася з нагоди 190-ї річниці її заснування і мала назву «Унікальність Ніжинської вищої школи в самотності її бібліотеки (до 205-річчя НДУ імені Миколи Гоголя та 190-річчя бібліотеки університету)». Запрошені гості навели цікаві факти про становлення, розвиток та сьогодення бібліотеки.

Цікавим та змістовним був виступ головного бібліотекаря Л.І.Литвиненко, який мав назву «Бібліотека університету: історія та сьогодення». Вона розповіла про заснування Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та його бібліотеки. Студенти ознайомилися з історією родини українських меценатів Безбородьків, фундаторів Ніжинської вищої школи, його бібліотеки та протягом великого проміжку часу піклувалися про них.

Один з членів цієї сім'ї, перший почесний попечитель граф Олександр Григорович Кушелев-Безбородько започаткував бібліотеку. Він подарував 2500 томів книг з приватної бібліотеки князя О.А. Безбородька, канцлера Російської імперії. Перебуваючи у Європі у 1818-1819 рр. у відрядженні, він купував кращі книги, оскільки це було необхідним для навчання студентів. Що нас здивувало – це те, що, на мій погляд, є досить незвичним для того часу – усі студенти мали повний та рівноправний доступ до фондів

бібліотеці старовинні книги, яких там, до речі, близько 20 тисяч. Цей музей, насправді, скарбниця мудрості людської. Серед наявних там книг є і стародруки з перших друкарень України, і так звані «палеотипи», книги, які датуються першою половиною XVI ст., і книжки з автографами видатних історичних постатей. Так, наприклад, там можна знайти книжку з автографом поета М.Державіна, першого ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка М. Максимовича та багатьох інших.

Також у цій літературній скарбниці є дуже рідкісні українські видання XVII- початку XX ст. Уся ця старовинна бібліотека має назву «Музей рідкісної книги», який відкрився у 1985 році. На жаль, не всі книжки університетської книгозбірні збереглися. Чимало рукописів та раритетних видань було передано у 30-х роках минулого століття до Центральної наукової бібліотеки (сучасна Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського) і наразі там знаходиться під назвою «Ніжинської колекції».

Ще перед нами виступила провідний бібліограф О.Д. Кільдіватова, яка презентувала нові бібліографічні покажчики: «Скарбниця знань університету» та «Каталог періодичних видань 1772-1940 років». Провідний бібліотекар С.С. Онищенко ознайомила студентів із новинками книжок та журналів із психології та соціальної роботи.

У кінці зустрічі всі бажані сфотографувалися на пам'ять з гостями. Мабуть, жоден

книгозбірні. Як згодом згадував відомий випускник тогочасної Гімназії вищих наук князя Безбородька Нестор Кукольник: «Бібліотека не була забороненою скарбницею..., ми там навчалися, поповнювали знання наші».

Ми також почули про першого бібліотекаря, професора французької словесності, І.Я.Ландражина, який був улюбленцем студентів, та бібліотекар-героїнь Н.Г.Наркевич і З.К.Константинову, які у роки Великої Вітчизняної війни, під час окупації Ніжина німецько-фашистськими загарбниками врятували цінні книжки від вивозу і навіть знищення.

О.С.Морозов – завідувач Музею рідкісної книги – дуже цікаво розповів про наявні в

із студентів не вийшов з аудиторії незадоволенням. Зустріч виявилася дуже цікавою та пізнавальною. Кожен із присутніх виніс звідти щось нове для себе, а отже час не промайнув даремно. Тож дякуємо за організацію та проведення цього заходу заступнику декана з виховної роботи Тукач Ірині Іванівні та завідувачку відділу обслуговування бібліотеки Осиповій Галині Сергіївні. Залишається лише побажати, щоб такі зустрічі проводилися частіше та й не тільки на нашому факультеті, а й на всіх факультетах університету.

Вікторія Демченко, студентка I курсу факультету психології та соціальної роботи

До 125-річчя від дня народження

ПРОФЕСОР РОМАН ВОЛКОВ: випускник Ніжинської вищої школи

«Випускник Ніжинської вищої школи» – давно стало брэндом, який підтримують такі постаті як Микола Гоголь, Євген Гребінка, Олександр Афанасьєв-Чужбинський, Віктор Забіла, Нестор Кукульник, Олександр Лазарєвський, Аполлон Мокрицький, Яків де Бальмен, Василь Тарновський, Костянтин Базилі, Петро Редькін, брати Сементовські, Францішек Богушевич, Леонід Глібов, Микола Гербель та інші. Цей далеко не повний список можна продовжувати іменами Іллі Кириченка, Володимира Резанова, Євгена Гуцала, Бориса Левіна, Олекси Ющенко... Чільне місце в когорті відомих випускників посідає і Роман Михайлович Волков, видатний літературознавець, фольклорист і мистецтвознавець. Народився майбутній вчений 1 жовтня 1885 року в Новгород-Сіверському Чернігівській губернії, у сім'ї, яка визначалася любов'ю до мистецтва, літератури. Його дід був відомим на Чернігівщині іконописцем, батько – народним учителем. Тож маленький Роман з дитинства полюбив слово, народну пісню, казку, перекази з історії Сіверщини.

Початкову освіту майбутній науковець здобув у Новгород-Сіверській гімназії, а після смерті батька, щоб утримувати сім'ю, займався репетиторством. Потому він вступає на медичний факультет Київського університету, але згодом зрозумів, що сфера його зацікавлень не пов'язана з медициною і переводиться на історико-філологічний. Через деякий час матеріальні труднощі змушують його перервати навчання. І вже в 1909 році Роман Волков став казеннокоштным студентом Ніжинського історико-філологічного інституту імені Безбородька.

Роки навчання в Ніжині були надзвичайно плідними для становлення науковця. У той час тут викладала плеяда талановитих славістів: Г.Ільїнський, І.Іванов, В.Резанов – справжні авторитети в наукових колах Російської імперії. Особливий вплив на молодого студента справив професор В.Резанов, майбутній член-кореспондент АН СРСР. До того ж, він був науковим керівником Романа Волкова, під керівництвом якого той вибрав тему своєї першої серйозної наукової праці: «Народна драма «Цар Максиміліан». Спроба розшування про склад і джерела». Ця студентська робота була опублікована в «Русском филологическом вестнике» (1912 р.). За оцінкою відомого літературознавця В.Г.Беляєва, «дослідження відзначалося новизною оцінки різних варіантів твору, великим обсягом охопленого матеріалу, оригінальною постановкою питання про фольклорні елементи драми. Порівняльне вивчення варіантів дало змогу автору проаналізувати побудову драми, виділити «основний сюжет» і приєднати до нього епізоди, запозичені з різних джерел». За цю роботу Р.М.Волкову було присуджено звання кандидата наук.

По закінченні Історико-філологічного інституту молодий науковець працював в Одесі викладачем російської словесності в гімназії. Незабаром він направляється в Петроградський університет «для підготовки до професорської і викладацької діяльності на кафедрі російської мови і словесності», потім повернувся на роботу в Одесу. У 1918 році його обрали приват-доцентом Новоросійського університету, а в 1920 році він стає ректором Інституту народної освіти, створеного на базі того ж університету. Р.М.Волков пропрацював в Одесі більше 20-ти

років. За одеський перод свого життя він встиг зробити надзвичайно багато: з його ініціативи тут було створено музей степової України, у 20-х роках він очолив етнографічно-лінгвістичну секцію Одеської комісії краєзнавства при АН УРСР, редагував і видавав програму збирання етнографічного і діалектологічного матеріалу, проводив семінари для підготовки збирачів народної творчості.

Варто особливо відзначити його діяльність з видання народної творчості для дітей. За редакцією вченого державне видавництво України в Одесі видало «Дитячу бібліотеку»: це були російські та українські народні казки, пісні й ігри для дітей. Поява серії мала неабияке значення, адже за багато років першої світової, а потім і громадянської воєни, це були перші публікації дитячої літератури, якої так не вистачало вчителям, учням, батькам.

У той час навколо етнографа і фольклориста сформувалася осередок молодих людей, які поділяли захоплення свого вчителя. Це, зокрема, Іван Микитенко – у майбутньому відомий дитячий письменник, етнограф і науковці А.П.Миколок, В.І.Бойко та ін.

У 1924 році з'являється нова ґрунтозна наукова розвідка Р.М.Волкова «Казка. Дослідження із сюжетоскладання народної казки». Запропонований вченим структурний метод дослідження жанру казки був критично сприйнятий окремими рецензентами, які вбачали в ньому формальний підхід, «втискування» змісту в різні формули, тобто трактування переваги форми над змістом. Та, як слушно зауважив відомий літературознавець, завідувач відділу слов'янських літератур Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, професор Павло Михед (теж, до речі, випускник Ніжинської вищої школи), науковим дослідженням Р.М.Волкова завжди була притаманна «структурна проникливість і структурна інтуїція», яка проявилася ще в його перших наукових розвідках. Дослідник пояснює, що структурний підхід Р.М.Волкова, скоріше, є «наслідком гарного володіння порівняльно-історичним методом, ніж привідкриванням дверей в структурно-формалістську методіку». До цієї думки приєднується і В.Г.Беляєв, який справедливо вважає, що «Казка...» Р.М.Волкова багато в чому випередила свій час. У наступні роки вчений продовжував вивчати поетику казки.

Але наукова діяльність Романа Михайловича не обмежувалася лише названими сферами. Він також брав участь у створенні підручника з української літератури для 8-го класу, який витримав п'ять видань, виступав у періодиці зі статтями про О.Пушкіна, М.Лермонтова, М.Островського, М.Сервантеса, Д.Байрона, Ромена Ролана.

З початком війни Р.М.Волков не полишав наукової роботи, працюючи в Донецькому, Сталінградському педінститутах. Перебуваючи в евакуації у туркменському місті Байрам-

Алі, він займав посади декана, професора, читав лекції, керував підготовкою аспірантів.

У січні 1945 року вчений отримав призначення у Львівський університет, де працював проректором з наукової роботи. У той час галузь науки і освіти в Західній Україні вимагала якомога більше кваліфікованих фахівців і досвідчених організаторів освітньої справи. Роман Михайлович, крім виконання проректорських обов'язків, очолював ще й кафедру російської літератури. Приємним здивуванням для колег і студентів було те, що професор російської словесності виявив добре знання історії української літератури і досконало володів українською мовою. За спогадами його вихованців, професор Волков виявився чудовим викладачем, який умів «тримати» увагу аудиторії, був чуйною людиною. «...Скільки часу відбирали у нього всі, хто звертався з різними справами! Він не засвоїв мистецтва чемно відмовлятися чи обіцяти, аби потім не дотримати слова» – згадував пізніше професор Львівського університету М.Рудницький.

Напружена робота в ректораті залишала мало часу для наукової творчості. Непоправною втратою для нього були також загублені під час війни особистий архів та ще не опубліковані розвідки з народної поезії. Однак, вчений знаходив час для наукової роботи, глибоко вивчав польську культуру, керував студентською літературною студією. За час роботи у Львові професор Волков Р.М. залишив по собі добру пам'ять, його й нині згадують і шанують як чуйну, щиру, порядну людину, авторитетного, ерудованого науковця, чудового лектора. Тисячі учнів продовжили справу свого вчителя.

У 1950 році, за направленням Міністерства вищої освіти СРСР Р.М.Волков переїздить у Чернівці, де працював проректором з наукової роботи Чернівецького державного університету. Саме Чернівецький період став найбільш продуктивним для нього як науковця. У той час він редагував різні видання, серед яких – об'ємний фольклорний збірник «Буковина в піснях». Починаючи з другої половини 50-х років Роман Михайлович детальніше й систематичніше вивчав міжнародні зв'язки російської, української і польської літератури. Цій темі була присвячена серія ґрунтовних статей науковця. Найзначніші праці останніх років життя вченого були присвячені вивченню народних витоків творчості О.Пушкіна і М.Лермонтова, підсумком яких стала монографія «Народні витоки творчості О.С.Пушкіна (Балади і казки)», опублікована вже після смерті вченого.

Р.М.Волков зробив вагомий внесок у науку. Уже не одне покоління науковців та вчителів користується його дослідженнями, які відзначаються високою філологічною культурою і виваженістю висновків. Видатний учений-літературознавець, фольклорист і мистецтвознавець, людина виняткової ерудиції, Р.М.Волков був ще й носієм високих морально-етичних якостей і принципів. Саме таким його пам'ятають учні, які згадують свого вчителя з теплою та вдячністю. А поки жива пам'ять – жива й сутність людини, її слід у долях і справах людських.

Н.Ландар

У ПАЛКИХ ОБІЙМАХ (нотатки з театрального

Назву своєї статті я підслухав у театральній касі Ніжинського драматичного театру імені Михайла Коцюбинського. Вибираючись із черги, що вишикувалася до віконечка касира, чоловік середніх років задоволено сказав дружині: «Взяв аж на шість вистав. Тож поніжимося в палких обіймах Мельпомени», – і вони радо попрямували до виходу.

Цього року квитки на усі вистави фестивалю розібрали задовго до його початку, а тому класичне: «У вас немає зайвого квитка?» – можна було почути щовечора.

Уже шосте Ніжинський український драматичний театр імені Михайла Коцюбинського дарує своїм землякам театральне свято – «Всеукраїнський театральний фестиваль жіночої творчості імені Марії Заньковецької». Щороку він розпочинає свою роботу в один і той же день – 27 жовтня. Саме в цей день 1882 року Марія Заньковецька вперше вийшла на професійну театральну сцену. Тож для ніжинців цей день уже став святковим. І злітаються на гостини на батьківщину видатної актриси театральні колективи з усіх куточків України, а також з Росії та Білорусі.

Нинішній фестиваль став рекордним за своєю тривалістю, аж дев'ять днів ніжинці жили театром. Акторські колективи з Києва, Львова, Гомеля, Брянська, Кіровограда, Житомира, Білої Церкви, Чернігова та Ніжина тишили глядача своїм мистецтвом.

На урочистому відкритті фестивалю вщент заповнену глядацьку залу привітали: начальник Головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської обласної державної адміністрації, заслужений діяч мистецтв України Сергій Мойсієнко; голова оргкомітету фестивалю, директор Ніжинського українського драматичного театру, заслужений працівник культури України Юрій Муквич; голова «Попечительської ради» ніжинського театру Михайло Приходько.

Було зачитане привітання голови Національної спілки театральних діячів України, народного артиста України Леся Танюка, у якому, зокрема, зазначалося: «Мені приємно констатувати, що у XXI столітті місто Ніжин продовжує бути однією з духовних столиць України та ближнього зарубіжжя і всіх, хто хоче доторкнутися до незвичайного, манливого, казкового і загадкового світу ТЕАТРУ, а також вклонитися тій Величній землі, що народила перлину українського національного театрального мистецтва Марію Заньковецьку».

Уже перша вистава, яку показав ніжинцям Брянський обласний театр драми імені Олексія Толстого, засвідчила, що мистецький рівень фестивалю доволі високий. Російські актори привезли до Ніжина трагікомедію Олександра Островського «Блажь», яку поставив заслужений діяч мистецтв Росії Борис Горбачевський. Чудовий акторський колектив, серед якого особливо хотілося б відзначити блискучу гру заслужених артистів Росії Світлани Сираню та Людмили Шлянцевої, подарував глядачам хвилюючу історію кохання.

Комедійну виставу «Любовна авантюра» за твором відомого російського сатирика Михайла Задорнова у постановці Олександра Слацова показав ніжинцям Гомельський обласний драматичний театр (Білорусь).

Актори Київського академічного Молодого театру також звернулися до творчості великого майстра російської драматургії Олександра Островського. Однією з провідних тем у останній період його творчості стала тема «гарячого серця». За твором «Пізня любов» і була створена комедія «Право на любов», яку поставила молодий режисер Юлія Маслак. Переклад на українську мову зробив Петро Тернюк. Оразу хочу відзначити, що це була одна із кращих вистав фестивалю. Відмінна сценографія, цікавий режисерський задум, чудова реалізація його акторським колективом, серед якого особливо хочеться відзначити майстерну гру

го музично-драматичного театру імені Панаса Саксаганського (м.Біла Церква). Художній керівник театру, заслужений діяч мистецтв України Вячеслав Усков привіз до Ніжина виставу, в якій було задіяно 35 акторів. Це справді народне шоу поставлене за твором Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» молодим режисером В'ячеславом Стасенком. Добре відомий глядачам твір загравав новими яскравими барвами. Цього вечора на сцені можна було почути і побачити все: і гру троїстих музик, і дефіле семигорських красунь, і чари купальської ночі, і національні весільні обряди... І все це в майстерному акторському виконанні.

Житомирський обласний музично-драматичний театр імені Івана Кочерги привіз на фестиваль п'єсу «Вівця з вовчим поглядом» за твором О.Морданя.

Це – за визначенням режисера-постановника спектаклю, заслуженого діяча мистецтв України Наталії Тімошкіної – скандал з антрактом. У виставі порушується проблема зради між рідними людьми. Як жити далі, коли тебе зрадив найрідніший? Вистава мала успіх у глядачів.

Як на мене, то кожна наступна вистава на фестивалі підвищувала його мистецьку вартість. Своєї кульмінації фестиваль зазнав, коли на сцену ніжинського театру вийшли актори Львівського національного академічного драматичного театру імені Марії Заньковецької. Вони привезли на батьківщину видатної артистки символічну драму Р.М.Рільке «Завчасна паморозь» у постановці народної артистки України Таїсії Литвиненко. Історія про кохання, мрії та їхню нездійсненність, взаємозв'язок совісті, почуття відповідальності та власної гідності – усе це переплітається у творі, який відкриває перед глядачами психологію людського буття. Чудова сценографія та хореографія спектаклю підсилюють його сприйняття.

В останній день фестивалю на рідній сцені виступали актори Ніжинського українського драматичного театру імені Михайла Коцюбинського. Вони показали глядачам п'єсу Міхая Себастьяна «Безіменна зірка». І хоч ніжинські актори, як організатори фестивалю, виступали поза конкурсом та все ж глядацька зала була переповнена. Моя університетська колега цю виставу дивилася вже втретє, але емоції переповнювали її. Бурхливими оплесками глядачі проводжали зі сцени заслужену артистку України Аллу Соколенко, заслуженого працівника культури України Юрія Муквича, акторів Андрія Буняєва, Людмилу Савич.

Фестиваль – це не лише театральне свято, але й мистецький конкурс. Необхідно оцінити рівень акторської майстерності, визначити виконавців кращих жіночих ролей. Протягом усіх днів фестивалю конкурсну програму переглядало професійне журі яке очолював заступник голови Національної спілки театральних діячів, заслужений працівник культури України Євген Колганов.

Члени журі фестивалю від НДУ імені Миколи Гоголя

заслуженої артистки України Ірини Кравченко та актриси Римми Зюбіної, змусила глядацьку залу неодноразово вибухати оплесками.

Свій 128-й театральний сезон Кіровоградський обласний музично-драматичний театр імені Марка Кропивницького розпочав прем'єрою вистави Івана Котляревського «Наталка Полтавка», яку він приурочив до 130-річчя першої постановки твору на сцені міста. Кіровоградщина вважається колискою українського театру, бо саме тут у 1882 році був створений перший український професійний театр. Прем'єрну виставу в постановці художнього керівника театру, заслуженого діяча мистецтв України Михайла Ілляшенка і привезли актори до Ніжина. Прем'єра мала великий успіх у ніжинському глядачу.

Шанувальники театру пам'ятають як лихоманило кілька років Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр імені Т.Шевченка.

Сьогодні кадрові та фінансові проблеми, здається, лишилися уже позаду. Заслужена артистка України Ірина Одинцова поставила на сцені театру мелодраму Олександра Островського «Без вини винувати». Саме цю виставу і показали наші земляки на фестивалі. Своєю грою вони довели, що російська класика чудово сприймається і українською мовою.

По-справжньому вразили ніжинського глядача актори Київського академічного обласно-

МЕЛЬПОМЕНИ (фестивалю)

Вистава за п'єсою М.Островського «Блаж»

атр – це відзеркалення нашого життя. У щоденному обговоренні члени журі робили акторам і режисерам свої зауваги, вносили пропозиції. Але газетної шпальти замало, щоб описати все це. То справа театральних критиків. Я ж хочу подякувати від усієї глядацької громади Ніжина голові оргкомітету фестивалю Юрію Миколайовичу Муквичу і всім, хто допомагав йому, за титанічну працю і подаровану насолоду спілкування з прекрасним.

Фестиваль закінчився... А золота осінь у Ніжині продовжується. Вона немов би зігріта теплом глядацьких сердець та ще вдячністю до акторів за радість спілкування з театром.

*Олександр Забарний, декан
філологічного факультету
НДУ*

До складу журі також увійшли: художній керівник Ніжинського драматичного театру, заслужена артистка України Алла Соколенко; театральний критик Людмила Шевченко, режисер театру і кіно Герман Архипов, режисер Микола Григоренко, член «Попечительської ради» театру, генеральний директор ВАТ «Ніжинський дослідно-механічний завод» Анатолій Ворона та автор цих рядків.

Уперше на фестивалі працювало альтернативне журі до складу якого увійшли студенти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Саме вони мали визначити, хто із акторок отримає приз глядацьких симпатій.

У заключний день фестивалю журі оголосило своє рішення: за високу індивідуальну майстерність визнати лауреатами фестивалю і нагородити дипломами та цінними подарунками актрис-учасниць фестивалю за номінаціями:

– краща жіноча роль – заслужена артистка України Наталя Лань (Національний академічний драматичний театр ім.М.Заньковецької, м.Львів);

– краща жіноча роль другого плану – заслужена артистка Росії Світлана Сиряная (Брянський обласний театр драми ім.О.Толстого);

– за творче втілення національних традицій – заслужена артистка України Лідія Дяченко (Київський обласний академічний театр м.Біла Церква);

– за високий рівень художнього втілення образу в класичному творі – актриса Римма Зюбіна (Київський академічний Молодий театр);

– за кращу вокальну партію у виставі – артистка Олеся Бушмакіна (Кіровоградський обласний академічний музично-драматичний театр);

– за кращий дебют на фестивалі – артистка Світлана Мелеш (Національний академічний драматичний театр ім.М.Заньковецької, м.Львів);

– приз глядацьких симпатій – артистка Олена Тетерук-Калініченко (Київський обласний академічний музично-драматичний театр м.Біла Церква).

Хай не складається в тебе, читачу, враження, що фестиваль пройшов отак легко, піднесено, без будь-яких проблем. Адже те-

Своїми враження від фестивалю діляться з читачами газети члени студентського журі фестивалю

Нас зачаровувала гра акторів, захоплювали декорації, заворожувала гра світла і музики. Фестиваль для нас, студентського журі, став справжнім святом, а після його завершення необхідно було повернутися до повсякденного життя.

І за короткий «постфестивальний» період власної освітньої діяльності вже неодноразово довелося скористатися отриманим у театрі досвідом і натхненням. Так, на історії української культури, довелося доповісти про поєднання язичницьких і християнських традицій в історії поступу українського народу. На занятті з загальної психології вдалося висвітлити проблему функціонування в суспільстві бездітної сім'ї. Проблему, котра наскрізною ниткою, протягом усієї вистави, не давала спокою героїні п'єси «Вівця з вовчим поглядом».

Юрій Павлов, член студентського журі фестивалю

У кожній виставі була своя родзинка, щось, що захоплювало глядачів. Але мені хотілося б відзначити народне шоу «Кайдашева сім'я», яке відзначалося надзвичайно яскравою, колоритною, злагодженою грою акторів. А жива музика вистави розкривала душу українського народу, що не могло не викликати захоплення.

Богдан Загорянський, член студентського журі фестивалю

Кожна вистава, представлена на фестивалі, сповнювала мене низкою емоцій та переживань, нашоувувала на роздуми, викликала сльози, або піднімала настрої. Професійна, емоційна гра акторів ніби робила мене учасником кожного дійства. Особисто для мене часту у складі студентського журі фестивалю – це вагомий досвід, насичений та цінний.

Євгенія Туз, член студентського фестивалю

17 Листопада - Міжнародний день студента

17 листопада студенти Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя відзначили Міжнародний день студента.

3 нагоди свята в актовому залі відбувся концерт, у якому взяли участь талановиті студенти усіх факультетів. Студентів вітали проректор з науково-педагогічної та методичної роботи О.Г.Самойленко, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи С.В.Зінченко, представники студради університету. Також у цей день відбулося вручення грамот кращим студентам за вагомі досягнення в навчальній та громадській роботі.

Потім свято продовжилося у студентського кафе «Юність», де того дня проходив фестиваль ді-джеїв.

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ НІЖИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

Наприкінці жовтня до нас надійшов лист від начальника обласного управління освіти і науки Заліського А.А. з проханням допомоги дитині-сироті, учениці ПТУ №33 с.Мрин Мельник Тетяні, яка отримала важку черепно-мозкову травму внаслідок дорожньо-транспортної пригоди. Понад два місяці триває боротьба за життя Тані.

На це звернення відгукнулася студрада університету. З її ініціативи студенти зібрали більше 3-х тисяч гривень на лікування Тані в Київській міській клінічній лікарні №17. Гроші переведено на спеціальний рахунок.

Вітання з ювілеєм від творчих колективів університету та міста

Дівчата-тамбуржори вітають гостей

Ансамбль бального танцю «Ритм»
Ніжинської школи мистецтв

Хореографічний ансамбль
«Забави»

Музично-хореографічна композиція
«Дванадцять колон»

Молодіжний хор «Світич»

Виступає
Ніна Крутько

Дует у складі Валентини Коробки та
Алли Хоменко

Оркестр народних інструментів

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

Спартакіада першокурсників

З початком навчального року розпочинаються традиційні спортивні змагання в університеті, серед яких велике зацікавлення викликає спартакіада першокурсників. Збірні першокурсників змагалися у таких видах спорту: крос, волейбол, баскетбол.

Легкоатлетичний крос

Найшвидшими серед дівчат виявилися:

I місце – Алла Авраменко, студентка фізико-математичного факультету;

II місце – поділили студентки історико-юридичного факультету Віта Коломієць та Наталія Кійченко;

III місце посіла Юлія Онищенко, студентка філологічного факультету.

Місця серед юнаків розподілися так:

I місце – Дмитро Гуз, студент фізико-математичного факультету;

II місце – Віталій Лагоцький, студент фізико-математичного факультету;

III місце – Богдан Харламов, студент природничо-географічного факультету.

Волейбол

Юнаки

I місце – природничо-географічний ф-т – 432 очка;

II місце – фізико-математичний ф-т – 390 очок;

III місце – історико-юридичний ф-т – 325 очок;

IV місце – факультет іноземних мов – 260 очок.

Кращим гравцем турніру став Євген Козир, студент природничо-географічного факультету.

Дівчата

I місце – природничо-географічний ф-т – 432 очка;

II місце – філологічний факультет – 390 очок;

III місце – ф-т психології і соціальної роботи – 325 очок;

IV місце – фізико-математичний ф-т – 260 очок.

V місце – факультет іноземних мов – 221 очко;

IV місце – історико-юридичний ф-т – 182 очка.

Кращим гравцем турніру стала Мар'яна Яременко, студентка природничо-географічного факультету.

Баскетбол

Юнаки

I місце – факультет іноземних мов;

II місце – фізико-математичний факультет;

III місце – природничо-географічний факультет;

IV місце – історико-юридичний факультет.

Дівчата

I місце – фізико-математичний факультет;

II місце – природничо-географічний факультет;

III місце – факультет психології та соціальної роботи;

IV місце – історико-юридичний факультет;

V місце – факультет іноземних мов;

VI місце – філологічний факультет.

Як бачимо, результати передбачувані і жодної сенсації не сталося.

Адреса редакції: 16602, м. Ніжин Чернігівської обл., вул. Кропив'янського, 2, університет, новий корпус, кімната № 213, внутрішній телефон 10-39.

Комп'ютерна верстка, набір та макетування: Наталка Ландар
Фото М. Михайленко

Віддрукована у Видавництві НДУ імені М. Гоголя
Замовлення №

ALMA MATER

Засновник — колектив Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Газета виходить українською мовою раз на місяць окрім липня і серпня. Обсяг 2 друк. аркуш.
Тираж 900 примірників.
Свідцтво про державну реєстрацію ЧГ 442-91ПР

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова редакційної ради – Станіслав Зінченко

Редактор: Наталка Ландар

Члени ради: Григорій Самойленко, Олександр Гадзінський, Анатолій Ролік, Петро Моцяка